

Veranderen met antropologische blik

Dit boek gaat over patronen. Patronen, repeterende reeksen, vormen, herhalingen. Die zien we overal om ons heen en in onszelf. Patronen in de wereld, in de natuur, tussen mensen, onder volkeren en binnen organisaties. Danielle Braun noemt patronen de footprints van het leven, het zijn pogingen om orde in de chaos te scheppen, om wat groots is te bevatten en te kunnen ordenen.

Dit boek springt er in ieder geval weer uit door de fantastische vormgeving, de prachtige beelden die gebruikt worden om de teksten nog sterker te maken. Die teksten van Braun zijn zoals altijd weer heerlijk leesbaar en blijven boeien. Maar het allerbelangrijkste is natuurlijk de inhoud. Braun schreef dit boek als een bijna logisch vervolg op de boeken *De Corporate Tribe* en *Building Tribes*. Dit naar aanleiding van vragen van haar cursisten, die wilden weten hoe je dat nu echt in de praktijk doet, patronen observeren, vastleggen, communiceren en veranderen. Daarop besloot ze een gedegen boek te schrijven. Wat zijn patronen, hoe herken je ze en onderzoek je ze systematisch? En hoe belangrijk is het daarbij jezelf goed te kennen? Braun schrijft over hoe je patronen in beweging krijgt, consolideert en versterkt.

Methodologisch

Het boek is eigenlijk een methodologisch handboek geworden. Danielle Braun doet dit weer zo aansprekend, beeldend en boeiend dat iedereen die zich afvraagt hoe je dat nu doet – patronen onderzoeken en veranderen – zich gegrepen zal kunnen voelen. De schrijver noemt het een heel precies boek, en vindt dat ook nodig wanneer lezers patronen en fractalen willen leren ontrafelen.

Vanuit haar antropologisch perspectief ziet zij dit als een oud ambacht. Het ambacht van de antropologie waarin participeren, observeren, voelen, gewaarden en interpreteren, belangrijker zijn dan cijfers en statistieken. Patronen zien we dus overal, altijd. Landen en volkeren hebben eigen patronen. Organisaties hebben patronen, individuen uiteraard ook. Die patronen zijn ontstaan, gegroeid, gebaseerd op geloof, op ideeën, uitgangspunten.

In organisaties zien we patronen terug op verschillende plekken. Kenmerk van een patroon is dat het zich herhaalt, het is repetitief. Uitingsvormen zijn verschillend, je ziet patronen terug in de gebouwen, de inrichting, het gedrag, de vergaderstructuren, omgangsvormen, relaties. Dat samenspel van patronen noemen we ook wel organisatiecultuur. Nu zijn ideeën over cultuurverandering nogal verschillend, er zijn mensen die geloven (of hebben ervaren) dat een cultuur moeilijk veranderbaar is. Dat cultuurverandering makkelijk is, wordt in dit boek zeker niet gezegd. Maar aan de hand van veel relevante voorbeelden wordt duidelijk dat cultuur wel degelijk veranderbaar is. Is 'de Nederlandse cultuur' van vijftig jaar geleden nog terug te vinden in de huidige cultuur? Wie herkent niet de veranderingen die hebben plaatsgevonden?

Opbouw

Wanneer we de opbouw van het boek bekijken, zien we hoofdstuk 1 als een opwarmer en een kennismaking. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 haarfijn uit de doeken gedaan wat patronen zijn. Niet alleen vanuit de antropologie, maar Braun put ook uit de psychologie, biologie, economie en bedrijfskunde. Het herkennen en bekijken van patronen komt in hoofdstuk 3 aan de orde. Hoofdstuk 4 gaat dan over antro-

pologisch kijken, duiden en handelen. Hoofdstuk 5 gaat over communiceren. Hoe geef je terug, aan bijvoorbeeld de organisatie, welke patronen je 'gevonden' hebt, aan wie en hoe? En dan, in hoofdstuk 6 gaat het over veranderen van patronen. Over wat we er nog niet over weten, maar zeker ook wat we er wel over weten en hoe veranderen kán. Het bestendigen van patronen is voor hoofdstuk 7 en in hoofdstuk 8 komen veelvoorkomende patronen in organisaties aan de orde. En dan, niet te vergeten, de bronvermelding! Nog nooit zo'n boeiende bronvermelding per hoofdstuk gelezen. Zoveel verwijzing op een boeiende en plezierige manier naar achtergrond, tips voor teksten, filmpjes en artikelen.

Overtuigend

Een punt van kritiek, de voorbeelden zijn boeiend en relevant. Maar ik zie wel overlappingen met eerdere boeken. Omdat deze toch weer erg passen in het geheel kan ik er wel overheen stappen, en voor wie de andere boeken niet heeft gelezen zou het jammer zijn ze niet te kennen. Verder is het een fantastisch boek. Boeiend, overzichtelijk, enthousiasmerend, verrijkend... en heerlijk soepel leesbaar. Waardevol voor iedereen die zich met veranderen en ontwikkelen in organisaties bezighoudt, in welke rol dan ook. Het maakt je bescheiden over je rol, maar overtuigt je van de mogelijkheden die er zijn.

Patronen | Danielle Braun | 256 Pagina's | Boom Uitgevers | 2021

Deze recensie is geschreven door Marianne van Duuren, Maatschap van Duuren, van Zuylen & partners. www.dzmaatschap.nl

'Wetenschap en praktijk' is een toegankelijk boek. Het boek is een pleidooi voor de waarde van wetenschappelijk onderzoek. De boodschap is: wetenschappelijke kennis is nodig om de kwaliteit van de praktijk continu te blijven verbeteren. Kennis werkt! Al lezende in het boek krijg je 'zin om mee te doen' aan onderzoek.

Gids voor (aankomende) professionals

Juist in een tijd dat wetenschap van groot belang is om een antwoord te vinden op vraagstukken op het gebied van zorg, welzijn en klimaat, staat de wetenschap onder druk door politieke ontwikkelingen, zoals het populisme. Experts en wetenschappers worden ondermijnd door politieke belangen en meningen van leken die niet gebaseerd zijn op (wetenschappelijke) distantie en objectiviteit.

In de inleiding schrijft de auteur Jaap van der Stel: 'Studenten in het hbo worden in hun opleiding gestimuleerd een onderzoekende houding aan te nemen. Docenten trainen hen om zelf onderzoek te doen. Dit boek bouwt hierop voort door de aandacht te richten op het toepassen van kennis in de praktijk en, in verband daarmee, het op waarde schatten van gepubliceerde wetenschappelijke bevindingen. Het is geen boek over het doen van onderzoek. Het boek geeft inzicht in het belang van wetenschappelijk onderbouwde kennis voor de beroepsuitoefening.' Van der Stel is lector ggz (psychische gezondheidszorg) aan de Hogeschool Leiden en heeft jarenlang gewerkt in zorginstellingen. Hij is in 1995 gepromoveerd tot doctor in de sociale wetenschappen in Utrecht en in 2009 tot doctor in de geneeskunde in Leiden. Daarnaast heeft hij verschillende boeken geschreven op het terrein van de psychische gezondheidszorg.

Opbouw

De inhoud van *Wetenschap en praktijk* is ingedeeld in drie delen: een inleidend deel over de betekenis van wetenschappelijk onderzoek voor de praktijk van zorgprofessionals, een tweede deel bestaande uit voorbeelden van onderzoek, en een appendix met aspecten van wetenschap en verdieping. In de tekst worden bronnen geciteerd of geraadpleegd onderzoek aangegeven met een noot onderaan de bladzijde. Het wetenschappelijke onderzoek dat in het

tweede deel besproken wordt, gaat vooral over praktijkonderzoek uitgevoerd door onderzoekers en studenten van de hogeschool. In praktijkonderzoek is er sprake van een nauwe samenwerking tussen wetenschap en praktijk. De inbreng vanuit de praktijk komt van professionals werkzaam in een instelling of werkveld waar de te onderzoeken vraag leeft. De doelgroep participeert zo veel mogelijk mee. De voorbeelden in dit boek richten zich op de werkvelden zorg, welzijn en sociaal werk.

Coronapandemie

In het eerste deel van het boek wordt de betekenis van wetenschappelijk onderzoek voor de praktijk in vier hoofdstukken uitgewerkt. Deze hoofdstukken dragen zeker bij aan de beoogde doelstelling van het boek: 'Het op waarde schatten van gepubliceerde wetenschappelijke bevindingen en kritische reflectie daarop.' De auteur neemt de huidige coronapandemie en klimaatverandering mee in zijn voorbeelden over wetenschappelijk onderzoek en de noodzaak voor kritische reflectie en objectieve distantie in de discussie over oplossingen. De theorie van elk hoofdstuk wordt afgewisseld met 'een korte excursie naar een praktijkvoorbeeld'. Elk hoofdstuk eindigt met de vraag 'wat kun je doen als professional?'

Gaming

Deel twee bestaat uit elf voorbeelden van onderzoek uitgevoerd op hogescholen in Nederland. De voorbeelden beschrijven praktijkonderzoek waarbij kennisontwikkeling, innovatie en wetenschappelijk onderzoek is gedaan in samenwerking met vertegenwoordigers vanuit de praktijk. De resultaten laten zien dat er een gezamenlijk product ontstaat dat draagvlak heeft en gemakkelijk toegepast kan worden in de praktijk.

Een voorbeeld van een vergaande samenwerking is de casus 'Een s(t)imulerende schoolomgeving'. In dit project wordt serious-gaming ontwikkeld om leerlingen met een autismespectrumstoornis (ASP) te ondersteunen bij de overstap van groep 8 naar de brugklas. De game is ontwikkeld op basis van gesprekken met docenten van basisscholen en middelbare scholen, en leerlingen met een ASP en hun ouders. Aan de ontwikkeling hebben studenten en onderzoekers van verschillende afdelingen van de Hogeschool Rotterdam meegewerkt. Er is een prototype gelanceerd en achttien kinderen uit groep 8 hebben de game op gebruiksvriendelijkheid onderzocht.

Bruikbaarheid

Het boek richt zich op (aanstaande) verpleegkundigen, sociaal werkers, welzijnswerkers, vaktherapeuten en paramedici zoals fysiotherapeuten en logopedisten. Maar in de werkvelden kinderopvang en onderwijs hebben we net zo goed te maken met nieuwe kennisontwikkeling op het gebied van gezond opgroeien van kinderen. Dit boek is een aanrader voor stafpedagogen en leidinggevendenden wanneer zij overwegen deel te nemen aan praktijkonderzoek samen met universiteiten of hogescholen. Ook voor docenten en jonge onderzoekers is het een bruikbaar boek, wanneer zij zich willen verdiepen in praktijkonderzoek.

Gids voor (aankomende) professionals in zorg, welzijn en sociaal werk | Jaap van der Stel | 184 pagina's | SWP | 2021

Deze recensie is gemaakt door: Clarine de Leve. Zij is pedagoog en directeur van E-school. www.e-schoolkinderopvang.nl E: clarine@e-school.nl